

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/175738,Arcypolskie-swieta-dodatek-IPN-do-miesiecznika-W-Sieci-Historii-nr-122023.html>
23.04.2024, 14:02

„Arcypolskie święta” - dodatek IPN do miesięcznika „W Sieci Historii” nr 1-2/2023

W dodatku:

- **dr Karol Nawrocki, prezes Instytutu Pamięci Narodowej - Arcypolskie święta**
„Bóg się rodzi, moc truchleje” – słycać od pokoleń w polskich domach. Nawet w najtrudniejszych momentach dziejowych radosna nowina o Bożym Narodzeniu podtrzymywała naszych rodaków na duchu.
- **dr Anna Czocher, IPN Kraków - Wojenne święta. „Talerze, puste krzesła są tego symbolem. Czekają...”**
W okresie II wojny światowej na okupowanych ziemiach polskich święta Bożego Narodzenia, pomimo terroru i biedy, pozostały czasem szczególnym. Choć obaj okupanci wprowadzili ograniczenia w sferze życia religijnego, to – o ile pozwalały na to warunki – starano się zachować świąteczną atmosferę i kontynuować bożonarodzeniowe tradycje.
- **dr Grzegorz Majchrzak, Biuro Badań Historycznych IPN - „Na samym dniu ludzkiego piekła”, czyli wigilie w obozach zagłady**
„Święta Bożego Narodzenia przeszły szczęśliwie, o ile o takich można mówić w obozie. W myślach spędzałem je z Wami, z Tobą,

„Arcypolskie święta” – dodatek IPN do miesięcznika „W Sieci Historii” nr 1-2/2023

Najdroższa, i Oleńką, Janką i Ginterem, Teściami i znajomymi w Rydułtowach, Rodzicami i Krewnymi w Paniówkach” – pisał na początku 1941 r. w liście do małżonki osadzony w Dachau Teodor Musioł. W tym niemieckim obozie koncentracyjnym spędził prawie pięć lat (od czerwca 1940 r. do maja 1945 r.).

• **Agnieszka Sodel, Archiwum IPN**

- **„*Moje Gwiazdki w Neuengamme*”. *Opłatek, wspomnienia, wątpienia***

Wśród przekazanych do Archiwum IPN dokumentów znajduje się książeczka autorstwa Mieczysława Krausego, byłego więźnia obozu Neuengamme pt. „*Moje Gwiazdki w Neuengamme*”, którą podarował on swoim kolegom z klubu Neuengamme na spotkaniu opłatkowym 18 grudnia 1978 r., z odręcznymi życzeniami dla Janusza Waltera – więźnia Pawiaka, obozów w Auschwitz i Neuengamme. Stanowi ona zbiór wspomnień oraz wybranych wierszy, pisanych przez Krausego w Neuengamme z okazji Bożego Narodzenia w latach 1941–1944.

• **dr Dawid Golik, IPN Kraków**

- ***Wigilia '44. „W grozie i ciszy, głos zamierał w gardle, tzy cisnęły się do oczu”***

„Niebywała była ta noc. Maleńka góralska wioska, nieznana na świecie nikomu, stała się przez następne kilkanaście godzin spełnieniem marzeń o Polsce wolnej i niepodległej” – pisał Jacek Stocki-Sosnowski „*Węg*” o ostatnich świętach Bożego Narodzenia spędzonych w szeregach Armii Krajowej. Był to niezwykle czas, pełen refleksji i dumy po niedawnych

walkach z Niemcami i obaw
związanych z tym, co przyjąć miało ze
Wschodu.

- **Jarosław Wróblewski, Muzeum
Żołnierzy Wyklętych i Więźniów
Politycznych PRL - „Nie
śpiewaliśmy tam kolęd nawet
szeptem”. Więzienne wigilie we
wspomnieniach**

Nieliczne wspomnienia więźniów
pokazują, jak wyglądało Boże
Narodzenie za kratami mokotowskiej
katowni w czasach stalinowskich.
Świadkowie tych wydarzeń,
represjonowani przez komunistyczny
reżim, wspominali: „Jeszcze jakiś
skurcz dławi mi gardło i oczy
wilgotnieją”.

- **dr Daniel Gucewicz, IPN Gdańsk
- „Dzisiaj ludzie pracy kolędę
śpiewają”. Święta w cieniu
Grudnia '70**

Grudzień 1970 r. to jeden z
najtragiczniejszych momentów w
powojennej historii Polski. Wielu
rodzinom, szczególnie tym
mieszkającym w Trójmieście i
Szczecinie, radosne zazwyczaj święta
Bożego Narodzenia upływały wówczas
w cieniu dramatu, do którego
doprowadzili strzelający do
robotników komuniści. Opłakiwano
dziesiątki zabitych i tysiące rannych.
Przy świątecznych stołach
niepokojono się o niepewną
przyszłość.

- **dr Grzegorz Wołek, Biuro Badań
Historycznych IPN - Więźniowie
stanu wojennego. Puste miejsca
przy wigilijnych stołach 1981 r.**

W 1981 r. w tysiącach polskich
domów puste miejsce przy wigilijnym

stole nie było tylko elementem tradycji. Były to miejsca po ojcach, matkach i bliskich, którzy trafili do komunistycznych więzień.

PLIKI DO POBRANIA

[„Arcypolskie święta” – dodatek IPN do miesięcznika „W Sieci Historii” nr 1-2/2023 \(pdf, 5.19 MB\)](#)
[19.12.2022 10:00](#)